

**АРХИВЪТ НА АТАНАС ШАРЕНКОВ,
СЪХРАНЯВАН В ЦСВП „ПРОФ. ИВАН ДУЙЧЕВ“¹
(Предварителни бележки)**

д-р Калина Минчева, ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“

В Центъра за славяно-византийски проучвания „Проф. Иван Дуйчев“ към Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – ЦСВП, се съхраняват личните библиотеки и част от архивното наследство на редица български и чуждестранни учени, сред които Иван Дуйчев, Асен Василиев, Атанас Шаренков. През последните години започна обработката и дигитализацията на отделните архивни сбирки (архивни фондове от личен произход). На първо място се подготвят подробни електронни описи, които ще бъдат достъпни в Интернет пространството. Успоредно с това се работи по двугодишен проект за дигитализирането на фотоархивите на Асен Василиев и Атанас Шаренков, които ще бъдат качени в сайта *SU-digital*.

Разглежданият архив на Атанас Шаренков е едно от най-новите постижения в ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“. Самият фондообразувател е роден 21. 11. 1943 г. в Асеновград. През 1968 г. завършва живопис в Художествената академия в Ленинград (дн. Санкт Петербург) и реставрация в *Ермитажа*.

Първоначално той работи като реставратор към Централния църковно-археологически музей, а от 1973 г. е хоноруван преподавател по техника и технология на живописиста и стенописите в Художествената академия в София. През 1976 г. е назначен като редовен преподавател.

През 1983 г. Атанас Шаренков защитава дисертационния си труд на тема: *Технология и техника на възрожденската икона*, който по-късно е издаден².

От 1991 г. той е доцент в Художествената академия в София.

Ат. Шаренков участва в различни международни и специализирани изложби, и има самостоятелни изложби в Хасково и Мюнхен. Запазени са негови монументално-декоративни творби в София, Стара Загора, Хасково и др. Също така той реставрира редица културно-исторически обекти, икони, стенописи и картини в България (например, къщата на хаджи Ангел в Пловдив, Есхи джамия в Ямбол и др.). Автор е на редица публикации за техниката и технологията на възрожденската живопис. Особено ценна е неговата книга с оригинални съчинения на антични, средновековни и възрожденски автори, които описват техниката и технологията на живописиста³.

Жизненият му път приключва на 26. 07. 1992 г.⁴

Архивът на Атанас Шаренков е дарен на ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“ от съпругата му Венера Константинова – Шаренкова през месец юни 2006 г. Условно документите и материалите могат да се групират в два масива – *научно-документален* и *фотографски*. В момента предстои обработката на архива и дигитализация на неговата *фото-архивна* част по посочения проект, финансиран от фонд *Научни изследвания*.

В състава на т. нар. *научно-документален архив* също могат да се обособят няколко части (раздела), в които се включват различни по съдържание документи и ръкописи. Първата част: *Материали, свързани с дисертацията на Атанас Шаренков*, включва съответно 4 екземпляра от дисертацията му, заедно с приложенията към нея и документацията по защитата на дисертационния труд на автора. Към тази група материали може да се добави и една папка с различни научни публикации на изследователи, които са използвани при разработването на дисертационния му труд. Във визираната папка, освен ксерокопия на научни статии, са събрани и отделни книжки от специализирани списания, сред които *Изкуство, Духовна култура, Музеи и паметници на културата* и др.⁵

Втората част от научно-документалния масив включва научните публикации на Атанас Шаренков върху техниката и технологията на иконите и стенописите на възрожденското изкуство, дейността на различни възрожденски зографи и др. Тук освен ксерокопия на отделни негови статии и рецензии, се намират и няколко книги на автора (например: *Паметници на културата на Света гора* (в съавторство с Л. Прашков); *Художниците Димитър Иванов – Лицо и Петър Толчев* (в съавторство с Тилко Тилев и др.)⁶.

Отделна група от документите и ръкописите в архива е свързана с дългогодишната работа на Атанас Шаренков като реставратор. Запазени са изготвените от него реставрационни паспорти на различни обекти (например, на стенопис *Дейсис* от 1894 г., чието местонахождение на този етап от проучването остава неизвестно, на *Есхи джамия* в Ямбол, на *Етнографския музей* в Пловдив). Към тази група може да се добавят и анализи и становища на автора относно състоянието на културно-исторически обекти, сред които анализът на пигментите на стенописите на параклиса *Св. Архангел* в Алинския манастир. Такива документи са запазени и за различни метоси и параклиси на Рилския манастир, например метоха *Пчелино*, параклиса *Св. Архангел Михаил* и др.

Значителна група материали са резултат от проучванията на Атанас Шаренков върху изкуството на възрожденските зографи. В разглеждания масив – научно-документален архив, се откриват копия на ерминииите на 5-ма възрожденски зограф, сред които тази на Дичо Зограф, Христо Йовевич, Максим Нешов и др.

Отделна група съставляват запазените преводи на стари съчинения и коректурите на книгата на Атанас Шаренков: *Старинни трактати по технология и техника на живописиста*⁷. Първият том от този труд, който е публикуван в две книжки, обхваща периода от I в. пр. н. е. до XV в. В него са включени съчинения на Гай Плиний Секунд (*Естествена история*), Ераклиус (*За боите и изкуството на римляните*), Йоханес Алхериус (*Трактат за различните видове бои*) и др. Изданието е ценно помагало за изследователите и студентите, които се интересуват от старите живописни техники и технологията на правенето на бои.

В архива се намира и ръкописът на втория том на *Старинните трактати*, който обаче не е публикуван. В този том се продължава представянето на съчиненията по техника и технология на живописиста на автори от следващия период – XVI–XIX в. По-конкретно, във въпросния том се съдържат преводи на съчиненията на Леонардо да Винчи, Дионисий от Фурна и др. Издаването на този ръкопис, след осъвременяване на съответната библиография, ще допълни знанията за развитието на технологията по изработка на боите, подготовката на иконите за тяхното изрисване, технологията на стенописите и т. н. Надяваме се при финансова възможност трудът да бъде публикуван.

На този етап от проучването на научно-документалния масив във фонда на Атанас Шаренков е трудно да се определи броят на архивните единици. Засега архивът е разпределен в папки тип *Дело*, в които се съдържат

по-малки папки или отделни документи. Всяка една папка от типа *Дело* има кратък опис на материалите, които се съдържат в нея, но е видно, че тези описи не са точни. Например, в във вътрешния опис на папка № 27 е отбелязано – статии, материали за *Пчелино*, Рилския манастир, и пр. Не се посочва обаче броят на статиите и дали те са на Ат. Шаренков или на други автори. Единствено описът във връзка с обработването на архива в съответствие с методическите изисквания ще даде отговор на подобни въпроси.

Вторият масив от материали в архива на А. Шаренков, както отбелязахме, се състои от различни фотографски материали – снимки, фотографски ленти, негативи и диапозитиви. На тях се откриват кадри на различни културно-исторически обекти – Есхи джамия в Ямбол, метохът Пчелино в Рилския манастир и др.

Интерес представляват и фотоматериалите, свързани с работата на различни възрожденски зографи – например, има цял плик със снимки на икони на зографа Тома Вишанов.

Други фотоси са свързани с работата на Шаренков като реставратор – налице са редица кадри, които показват различни детайли от стенописи и икони, пигменти на боите, наличието на соли в различните стенописи и др. Както беше пояснено, тази част от разглеждания архив предстои да бъде обработена и дигитализирана по проект на ЦСВП⁸. В проекта се предвижда фотоархива да бъде дигитализиран и качен в сайта *SU-digital*, където да бъде достъпен за заинтересуваните специалисти.

Във връзка с дигитализацията на фотоархива ще се проведе теренна работа на място, за да се заснеме актуалното състояние на обектите, включени във фотоархива на А. Шаренков. Фотографският материал ще бъде поставен в специални папки и кутии, за да може да се съхранява в съответствие с всички съвременни изисквания на реставрационната наука.

Представеният *научно-документален архив* и *фотографски архив* на Атанас Шаренков, вероятно, ще даде възможност за работа на изследователите от различни области на хуманитаристиката. На първо място това са реставраторите, които могат да използват документацията за реставрираните обекти и да проследят различните етапи на работа и нивото на намеса по време на консервационно-реставрационните дейности. Историците на изкуството също ще могат да открият, какво е било състоянието на различни културно-исторически обекти преди тяхната реставрация. За студентите и изследователите интерес ще предизвика и неговия непубликуван научен труд върху старите трактати за техниката и технологията на живописата.

Бележки

¹ Научното съобщение е част от работата по проект на ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ към МОМН. Проектът е на тема: *Съвременни методи за проучване, систематизиране и презентирание на културно-историческото наследство на Балканите. (На базата на архивите на проф. Асен Василиев и проф. Атанас Шаренков в Центъра за славяно-византийски проучвания „Проф. Иван Дуйчев“ към СУ)*, с научен ръководител доц. дфн Вася Велинова.

² Шаренков, Ат. Технология и техника на възрожденската живопис. Възрожденската икона. С., 1992.

³ Шаренков, Ат. Старинни трактати по технология и техника на живописата. Т. 1, кн. 1. С., 1988; Старинни трактати по технология и техника на живописата. Т. 1, кн. 2. С., 1994.

⁴ Енциклопедия на изобразителните изкуства в България. Т. 3. С., 2006, 175; За Атанас Шаренков виж и: Тилев, Т. Живописецът Атанас Шаренков. Хасково, 2008.

⁵ Дисертацията на А. Шаренков е публикувана през 1992 г. Вж.: Шаренков, Ат. Технология и ... С., 1992.

⁶ Прашков, Л., Шаренков, А. Паметници на културата на Света гора. С., 1987; Шаренков, А., Тилев, Т. Художниците Димитър Иванов – Лицо и Петър Толчев. Хасково, 1989.

⁷ Шаренков, А. Старинни трактати ....

⁸ Виж. бел. 1.